

אחריותו של רופא

פרופ' מרדכי שני

הסיפור שלי

סיפור מעורך השראה
לשולחן השבת



מיום שהתמניתי לשמש כמנהל המרכז הרפואי על שם שיבא - תל השומר הייתי נוסע לעתים קרובות לארצות הברית למפגשים עם חוגי ידידות של המרכז הרפואי המסייעים להתפתחותו. בשנת תשל"ז (1976) במסגרת אחת הנסיעות הללו, הזמין אותי ידידי יוסי צ'חנובר לבקר יחד אתו אצל הרבי בשמחת תורה. הגענו יחד עם כמה ידידים נוספים לאולם שהיה מלא מפה לפה. מעל שבעת אלפים גברים שרו ורקדו, אבל ברגע שהרבי נכנס הושלך הס במקום, דממה. אפשר היה לשמוע סיכה נופלת.

כשהרבי עבר לידינו הוא עצר ושוחח כדקה עם כל אחד מאתנו. הוא שאל אותי מאיפה אני, וסיפרתי לו שבאתי מבית החולים שיבא - תל השומר. הרבי מיד שאל, "מדוע אתם קוראים לזה בית חולים, ולא בית רפואה?" ואז הרבי הציע שניפגש ונשוחח על כך יותר בשקט ובניחותא. ואכן, כעבור כמה חודשים נקבעה עבורי פגישה עם הרבי. הפגישה התקיימה בחדרו של הרבי, חדר צנוע שמתאים לאישיותו של הרבי, נמשכה כמחצית השעה ועסקה בעולם הרפואה.

אחד הנושאים שעלו נגעו בחשיבות מצבו הנפשי של האדם בהקשר של תהליך הריפוי. הגענו לנושא זה בדרך אגב, כשעלה נושא ביקורי אנשים אצל חולים והתרומה של ביקורים אלה לחולים. הרבי אמר שהמבקר את החולה נותן לו תחושה שאיננו לבד, ודבר זה מחזק את נפשו. הוא הדגיש שככל שהאדם חזק יותר מבחינה נפשית, כך היכולת שלו להתמודד עם אתגרי החיים טובה יותר.

בהמשך דיברנו על נושא נוסף, שהיום גוברת המגמה ברפואה לדבר עליו, והוא מקומו המרכזי של האדם בשמירה על בריאותו. הרבי אמר שזה נכון שיש רופאים, אבל אל לאדם לתלות את יהבו בהם. הרופא יכול לעזור לו, אבל הוא לא יכול להחליף אותו. אם האדם לא ידאג לבריאותו, אם הוא לא יקפיד לאכול נכון, להתעמל, לישון טוב - הוא יפגע בבריאותו האישית. בעולם המערבי קוראים כיום לנושא זה "העצמת המטופל" - להעצים את האדם ולשכנעו שבראש ובראשונה הוא האחראי לבריאותו. הרי כיום זהו עיקרון

בסיסי כל כך, וכולם מדברים על "קידום הבריאות" ו"רפואה מונעת", ומעניין שהרבי כבר לפני כארבעים שנה דיבר על נושא זה של העצמת האדם.

אגב, זה מתקשר גם לסוגיה שהרבי התחיל לדבר עליה בפגישתנו הראשונה, כשהוא שלל את השם 'בית חולים', והעדיף לקרוא לזה בית רפואה. "אתם שמים דגש על החולי, אני שם דגש על הבריאות", אמר הרבי. "צריך להדגיש שהאנשים הולכים למקום ששואף לשפר את הבריאות שלהם, להביא רפואה. לא לקדש את החולי, לקדש את הבריאות. לא הרופא הוא המרכז; הרופא הוא שליח, כלי בידי אלוקים לעזור לבני אדם להבריא. המרכז הוא אנו, בני האדם. אנחנו חייבים לנהל בצורה נכונה את הבריאות שלנו ולשמור עליה, וזו אחריותנו".

נושא שלישי ומאד מעניין שעלה בשיחה היה היחס לטכנולוגיה ומקומה ברפואה. הזכרנו את פצצת האטום שגרמה למותם של כמות אדירה של בני אדם, ודיברנו על כך שבטכנולוגיה קיים פוטנציאל הרסני. בהקשר זה הרבי אמר שהעולם מתפתח, וגם המדע והטכנולוגיה ימשיכו להתפתח.

«

התובנות שעלו בשיחה היא עם הרבי המשיכו ללוות אותי לאורך תפקידי מפתח שונים שמילאתי לאורך השנים ברפואה הציבורית ותרמו לעיצוב דמותה של הרפואה הציבורית בישראל כיום. למשל, נושאים כמו חוק ביטוח בריאות ממלכתי, הרפורמה בתחום בריאות הנפש, ועוד – אלו דברים שקידמתי בהשראתו של הרבי.

השיחה כולה התנהלה באווירה מאד לבבית. הרבי דיבר בצורה מאד עניינית מצד אחד, ומצד שני בצורה מאד אנושית. התרשמתי מהרבי כדמות יוצאת מגדר הרגיל. יצאתי בהרגשה שהנה זכיתי לפגוש אדם שהוא מצד אחד מנהיג גדול בעולם החרדי, ועם זאת אדם נאור בעל ידע בתחומים רבים והבנה מצוינת על העולם בהיבטים שונים, עם תפיסת עולם ברורה ומוצקה, חוזה מהלכים, חושב קדימה, ובהחלט הייתה לו השפעה לא קטנה על עיצוב דמותי.

פרופ' מרדכי שני כיהן למעלה משלושים שנה כמנהל המרכז הרפואי שיבא – תל השומר, שימש כמנכ"ל משרד הבריאות בשתי ממשלות, והיה חבר בוועדות שונות לחקר מערכת הבריאות בישראל וגיבוש מדיניות בריאות לאומית. בשנת תשס"ז (2007) זכה בפרס ישראל על תרומה מיוחדת לחברה ולמדינה. הוא רואיין בחודש ניסן, תשע"ג (2013) במשרדו שבמרכז הרפואי שיבא – תל השומר.

לזכות הורינו היקרים הרב יעקב ומרת בתיה שיחיו מינסקי הוקדש ע"י בנם ר' שניאור ויוכבד שיחיו מינסקי

השבוע לפני:

< תש"ד (1943) – הרבי הקודם הורה ל'מרכז לענייני חינוך', ארגון הגג החב"די האחראי על ריכוז הפעילות החינוכית, להוסיף אגף שיספק סיוע כלכלי, תכניות לימודים ופרסום עבור בתי ספר יהודיים.¹ במרחשוון

< תש"ל (1969) – הרבי דחה הצעה מצד רב מסוים שיעתיק את מקום מגוריו הנוכחי ויעבור לגור בארץ ישראל. הנימוק היה שמאחר שמשפחות כה רבות מושפעות מהדרכתיו, הרי עזיבתו עלולה להוות נטישה רוחנית שלהם, בדומה לרב חובל הנוטש את ספינתו תוך שזו תקועה בעין הסערה, וכפי שידוע ומקובל על ידי כל, שרב החובל הוא האחרון הנוטש את הספינה.² במרחשוון

1 אגרות קודש הרבי הרי"צ, כרך טו, עמ' שעג
2 אגרות קודש כרך כו, עמ' רלא

אי אפשר לעצור את העולם. "הדבר תלוי בכם, הרופאים", אמר הרבי. "איך אתם תשכילו לנצל את הטכנולוגיה לטובת האדם". כיום הטכנולוגיה היא כוח אדיר במערכת הבריאות ובכל נושא בריאות האדם, אבל אני רוצה להזכיר ששיחה זו התקיימה בסוף שנות השבעים, כאשר הטכנולוגיה עוד לא הייתה מרכיב מרכזי בבריאות, היו רק ניצוצות התחלתיים של העניין הזה.

ואכן, גם בנושא זה הרבי הקדים את זמנו. הוא הביע חשש שהטכנולוגיה עלולה להרחיק את הרופא מהאדם, ולצער הרב הוא צדק. אנחנו רואים היום בהרבה מקרים שהרופאים מסתמכים במידה מופרזת על הטכנולוגיה, במקום לראות בה רק כלי עזר, ולא מרכיב מרכזי. הרי בסופו של דבר העיקר הוא העזרה של הרופא, התמיכה הנפשית, ההתייחסות האנושית, ההקשבה לאדם – ולזה הטכנולוגיה לא יכולה להוות תחליף. בהקשר זה של יחסי רופא ומטופל, הרבי גם הזהיר שלא להכניס יותר מדי אקדמיזציה לרפואה מחשש שזה עלול לפגוע ביחסים בין הרופא למטופל. הרבי שם דגש קודם כל על הרופא כאדם, יותר מאשר על הרופא כאקדמאי.

בכל הנושאים הללו הרבי באמת חזה מראש את המגמות שכיום רווחות בעולם הרפואה: התפיסה לפיה האדם הוא במרכז, הוא האחראי המרכזי לבריאותו; הרופא הוא רק כלי עזר בידי שמים לעזור לאדם, והטכנולוגיה היא כלי עזר בידי הרופא. וכן את חשיבות המרכיב הנפשי של האדם בהעצמת כוח ההתמודדות שלו, ועד כמה חיוני שהרופא יחזק את רווחתו הנפשית של המטופל. אלה דברים שהיום אנחנו רק מתחילים להבין את חשיבותם, ולרבי כבר לפני כארבעים שנה הייתה בנושא זה תפיסת עולם מגובשת שדגל בה.

אני מסתובב הרבה בקהילה הדתית והחרדית, ואני חייב לומר שדמות כה נדירה של מנהיג תורני מובהק מצד אחד, המסוגל לקיים שיחה שכלל לא דנה בדת, אלא בנושא הרפואה במובן הרחב, עם חזון – זוהי תופעה נדירה ביותר. הוא לא נכנס לדקויות של מחלות וכדומה, אבל הוא גילה הבנה מקיפה ביחס לתהליכים המרכזיים, מה חשוב יותר ומה פחות. היה לו מבט מלמעלה על עולם הרפואה – את היכולת לראות את היער מלמעלה, כביכול, את התמונה הרחבה. ואני הרגשתי שהרבי מבקש לקדם את הדעות הללו, שכיום אנחנו יודעים עד כמה הן נכונות, וראה בי מעין שליח שבאמצעותו יוכל לבטא ולהפיץ אותן.

העמדות המקוריות הללו שהרבי ביטא סייעו לי לגבש את תפיסת העולם שלי ביחס למערכת שירותי הבריאות.

03-9606720 **היפר ינסקי** בחסות

משתלם לקנות בכפר

הפצת הגליון השבועי מתאפשרת על ידי הקדשות.
לפרטים נוספים ולהרשמה לקבלת הגליון השבועי בדוא"ל כתבו לנו: sipursheli@jemedi.org

פריקט של

Jem

JEWISH EDUCATIONAL MEDIA

sipursheli@jemedi.org | myencounterblog.com | 03-9608018
784 Eastern Parkway | Suite 403 | Brooklyn, NY 11213
© כל הזכויות שמורות 2015